

Вікторія КРЕМЕНЬ

СТРАТЕГІЯ КОНВЕРГЕНЦІЇ ЯК СУЧАСНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В УКРАЇНІ

Розкрито практичні аспекти реалізації стратегії фінансової конвергенції у діяльності фінансових посередників, проаналізовано передумови та масштаби формування висококонвергентних інтегрованих фінансових посередників.

The practical aspects of financial convergence strategy in activity of financial mediators are described; the pre-conditions and scales of forming of the high-convergence integrated financial intermediaries are analysed.

Розвиток фінансового ринку й ефективний перерозподіл фінансових ресурсів забезпечується діяльністю надійних та високоєфективних фінансових посередників – банків, страхових компаній, недержавних пенсійних фондів, кредитних спілок та інших фінансових установ.

Високий рівень конкуренції призводить до того, що змінюється структура фінансових посередників від спеціалізованих фінансових інститутів до інтегрованих потужних фінансових посередників – фінансових конгломератів.

Формування фінансових конгломератів відбувається під впливом об'єктивних процесів фінансової інтеграції та конвергенції, що останнім часом набувають масштабних розмірів. Слід звернути увагу на той факт, що ці процеси відбуваються не тільки в країнах з високо розвиненим фінансовим ринком, а й набувають все більшого поширення і на вітчизняному фінансовому ринку. Особливо процес конвергенції фінансових посередників інтенсифікувався з приходом на вітчизняний фінансовий ринок іноземних інвестицій, насамперед, у банківський сектор.

Упродовж останніх років значну увагу науковці приділяють дослідженню теоретичних і практичних засад діяльності фінансо-

вих конгломератів, інтеграційних процесів на фінансовому ринку та конвергенції фінансових посередників. Різні аспекти цих проблем вивчали зарубіжні вчені Л. Ван ден Берге, К. Вервеір, Р. Воутилайнен, Е. Кіст, Р. Левін, Л. Лейвен, А. Моррісон, Х. Халф, Р. Дж. Херрінг та інші. Здобутки російської науки і практики в цьому науковому напрямку висвітлені у працях Ю. Власенкової, Н. Кузнєцової, Я. Міркіна, Г. Чернової та інших. Чимало досліджень у зазначеній сфері останнім часом з'явилося і у вітчизняній науці. Можна відмітити праці А. Єрмошенко, Ю. Клапківа, Л. Кльоби, В. Корнєєва, О. Паращака, С. Ревверчука, В. Тринчука, І. Школьник та інших.

Незважаючи на різноплановість та глибину проведених досліджень, діяльність фінансових конгломератів в Україні залишається недостатньо вивченою. Основна мета статті – дослідити практику реалізації стратегії конвергенції в діяльності вітчизняних фінансових посередників і проаналізувати процеси формування фінансових конгломератів на фінансовому ринку України.

Значний потенціал фінансового ринку України і стрімкі темпи його розвитку в останні роки є ключовими факторами трансформації механізму фінансового посередництва.

Найпоширенішим видом співпраці фінансових посередників як на вітчизняному, так і зарубіжному фінансовому ринку є "bancassurance" – співпраця банків і страхових компаній. До факторів розвитку "bancassurance" в Україні слід віднести відсутність жорстких законодавчих обмежень, зростання платоспроможності населення і стрімкий розвиток кредитування.

На відміну від зарубіжного досвіду, реалізація "bancassurance" в країнах СНД, у тому числі і в Україні, переважно розвивається у напрямку поєднання банківських послуг із обов'язковими або умовно-обов'язковими страховими продуктами (табл. 1). Хоча вітчизняні страхові компанії готові запропонувати широкий спектр продуктів банківського страхування, стрімкий розвиток характерний для співпраці банківських установ і страховиків у сфері страхування застави, страхування позичальників тощо.

Специфіка розвитку "bancassurance" в Україні зумовлена непоширеністю страхування, недосконалістю законодавства,

недовірою клієнтів до страхових компаній, непрозорістю страхових послуг, а також неконкурентними діями з боку банківських установ і страхових компаній.

За даними Держфінпослуг, співпраця з банками приносить страховикам щорічно близько 30% страхових премій від автострахування і майнового страхування. Інший вид "bancassurance" – страхування ризиків неповернення кредиту – дав змогу страховим компаніям отримати у 2007 р. 192,1 млн. грн., що на 58,6% більше, ніж у 2006 р. [2]. За експертними оцінками прибуток банків від комісійних, отриманих від акредитованих страховиків за угодами страхування автомобілів, придбаних за рахунок банківського кредитування, у 2006–2007 рр. становив 3,5–4,0% від сукупного річного прибутку банків.

Активна співпраця банків зі страховими компаніями пояснюється можливістю розміщення резервів страховиків на банківських депозитах. Так, на банківських вкладах у 2006 і 2007 рр. було розміщено близько 47,1 і 49,3% технічних резервів. Для резервів зі

Таблиця 1

Страхові продукти "bancassurance" в Україні

№ з/п	Види страхування	Страхові продукти, що покривають	
		Ризики банківської установи	Ризики контрагентів/інсайдерів банку
1	Особисте страхування	1. Страхування персоналу: – страхування від нещасних випадків; – медичне страхування; – страхування життя	1. Страхування позичальників: – страхування життя; – страхування працездатності; 2. Страхування власників пластикових карток
2	Майнове страхування	1. Страхування нефінансових цінностей банку; 2. Страхування цінностей при зберіганні та перевезенні; 3. Страхування від електронних злочинів; 4. Страхування пластикових карток; 5. Страхування збитків від перерви в діяльності та ін.	1. Страхування застави
3	Страхування відповідальності	1. Страхування професійної відповідальності працівників; 2. Страхування відповідальності банків за непогашення банком своїх боргових зобов'язань	1. Страхування відповідальності за непогашення боргу перед банком

страхування життя цей показник становить 51,0 і 49,8% відповідно [4. 5]. Це свідчить, про те, що банківські депозити є переважаючим напрямком для розміщення резервів страхових компаній.

Важливим аспектом взаємодії банківських і небанківських фінансових посередників є співпраця з приводу розміщення пенсійних активів. У 2006–2007 рр. на банківських депозитних рахунках було розміщено близько 35% усіх пенсійних активів (табл. 2). Більша частка у структурі інвестованих активів є характерною тільки для розміщення пенсійних активів в облігації українських емітентів – 40–41%. Загалом розміщення коштів на депозитних рахунках у банку залишається одним із найпривабливіших інвестиційних інструментів для недержавних пенсійних фондів. Взаємна зацікавленість у співпраці обумовила створення банками недержавних пенсійних фондів і, зокрема, корпоративних, які надають свої послуги банківським працівникам.

У контексті загострення конкурентної боротьби за фінансові ресурси, зацікавленість банківських установ у співпраці з небанківськими фінансовими посередниками тільки зростатиме.

Модель співпраці фінансових посередників була запроваджена ще у середині 1990-их рр., коли в Україні відбувалося активне формування фінансово-промислових груп. До найпотужніших фінансово-промислових груп, що функціонували в Україні на початку XXI ст., необхідно віднести групи “Індустріальний союз Донбасу”, “System Capital Management”, “Інтерпайп”, “Укрпромінвест”, концерн “Енерго”, групу банку “Аваль”, фінансову групу “ТАС”, групу “Приват”, групу “Укрсиб” та ін. [1]. Проведений аналіз компаній фінансового сектора цих фінансово-промислових груп засвідчив, що до їх складу належали банківські установи, а у структурі “System Capital Management”, “Інтерпайп”, “Аваль”, “ТАС”, і “Футбольний клуб “Динамо-Київ” функціонували страхові компанії.

Таблиця 2

Структура інвестування активів недержавних пенсійних фондів у 2006–2007 рр. (за даними Держфінпослуг)

№ з/п	Активи	Сума тис. грн.		Частка інвестицій у загальному обсязі пенсійних активів, %		згідно із законодавством
		2006 р.	2007 р.	2006 р.	2007 р.	
1	Пенсійні активи, всього	137369,1	160681,0	100,0	100,0	Х
2	Інвестовані пенсійні активи, з них:	130969,9	158218,2	95,3	98,5	Х
3	– банківські депозитні рахунки та ощадні сертифікати банків	46835,4	56741,5	34,1	35,3	До 40
4	– цінні папери, дохід за якими гарантовано Радою Міністрів АР Крим, та облігації місцевих позик	1424,7	1914,0	1,0	1,2	До 20
5	– цінні папери, дохід за якими гарантовано КМУ	2072,6	2073,1	1,5	1,3	До 50
6	– облігації українських емітентів	53657,9	66338,2	39,1	41,3	До 40
7	– акції українських емітентів	15865,2	19997,9	11,5	12,4	До 40
8	– іпотечні цінні папери	20,3	20,3	0,015	0,013	До 10
9	– об’єкти нерухомості	1195,7	2533,9	0,9	1,6	До 10
10	– банківські метали	4234,5	3600,7	3,1	2,2	До 10
11	– активи, не заборонені законодавством	5663,6	4998,6	4,1	3,1	До 5

На сьогодні формування фінансових груп продовжується. Слід зазначити, що суттєво змінився характер цього процесу: якщо раніше в Україні переважаючою формою інтеграції була фінансово-промислова група, то нині активізувалися інтеграційні процеси, що охоплюють лише фінансовий ринок.

Як свідчить проведений аналіз, фінансові групи формуються навколо банківських установ (як великих, так і малих та середніх банків). Причому на лідерство банків у фінансовій інтеграції на фінансовому ринку України не впливає країна походження їх власників: систему “дружніх” фінансових посередників створюють як вітчизняні банківські установи, так і банки з іноземним капіталом. Окрім банківських установ до фінансових груп належать, як правило, страхові компанії, компанії з управління активами, а також пенсійні та інвестиційні фонди. Отже, відбувається інтеграція фінансових посередників різних видів, а також подальший їх розвиток на основі конвергентної моделі.

Як свідчить зарубіжна фінансова практика, розвиток співпраці між різними видами фінансових посередників сприяв формуванню банківських і фінансових груп як надпотужних висококонвергентних інтегрованих фінансових посередників, серед яких вирізняються фінансові конгломерати. У грудні 2002 р. Європейським Парламентом та Радою була прийнята Директива 2002/87/ЄС про здійснення додаткового нагляду за кредитними установами, страховими та інвестиційними компаніями, що належать до фінансового конгломерату. Ця директива визначає основні ознаки, які дають змогу ідентифікувати фінансову або фінансово-промислову групу як фінансовий конгломерат:

- регульований суб’єкт (банк, страхова або інвестиційна компанія) очолює групу або принаймні одна із дочірніх компаній у групі є регульованим суб’єктом;
- принаймні один із суб’єктів групи належить до сектора страхування і один – до банківського сектора чи сектора інвестиційних послуг;

- консолідована та/або сукупна діяльність суб’єктів групи, що належать до сектора страхування, та консолідована та/або сукупна діяльність суб’єктів групи у банківському секторі чи секторі інвестиційних послуг є значними [6].

В умовах посилення конвергенції різних напрямків фінансового посередництва гостро стоїть проблема оцінки діяльності фінансових конгломератів в Україні загалом і, зокрема, проблема оцінки діяльності фінансових груп з точки зору ідентифікації їх як фінансових конгломератів (табл. 3).

Оскільки фінансові групи в Україні створюються навколо банківських установ або з їх ініціативи і до них належать інші фінансові посередники, то відповідно до загальноєвропейського законодавства виконується критерій присутності регульованих суб’єктів у групі, більше того – використовується модель організації фінансової групи за принципом “регульований суб’єкт на чолі групи”.

Згідно з положеннями Директиви 2002/87/ЄС групи, що відповідають критеріям фінансового конгломерату, можуть здійснювати діяльність на банківському і страховому ринках або на страховому й інвестиційному ринках. Також можливе поєднання діяльності на усіх трьох сегментах фінансового ринку.

Фінансові групи “Приват”, “UniCredit Україна”, “ОТП”, “Хрещатик”, “Кредит-Дніпро” і “Діамант” здійснюють операції на банківському та інвестиційному ринках. Таке поєднання видів діяльності не відповідає сутності фінансового конгломерату згідно з європейським підходом.

Серед досліджених фінансових груп “БІГ Енергія” та “БТА” здійснюють діяльність на банківському і страховому ринках одночасно: вони є “bancassurance”-фінансовими групами. Фінансові групи “Промінвест”, “Альфа Україна”, “Брокбізнес-група”, “VAB Group”, “Дельта”, “Ренесанс” і “Аркада” є “allfinanz”-фінансовими групами, оскільки їх діяльність охоплює три сегменти фінансового ринку – банківський, страховий та інвестиційний.

Таблиця 3

**Оцінка наявності ознак фінансових конгломератів у фінансових групах України
(на основі даних ДУ "АРИФРУ" і відкритих джерел)**

№ з/п	Назва фінансової групи	Критерії фінансового конгломерату	
		Регульований суб'єкт очолює групу або принаймні одна із дочірніх компаній у групі є регульованим суб'єктом	Охоплення сегментів фінансового ринку
1	Приват	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, інвестиційний
2	UniCredit Україна (умовно)	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, інвестиційний
3	Промінвест	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, страховий, інвестиційний
4	Група ОТП Україна (умовно)	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, інвестиційний
5	Альфа Україна (умовно)	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, страховий, інвестиційний
6	Брокбізнес-група (умовно)	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, страховий, інвестиційний
7	VAB Group	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, страховий, інвестиційний
8	Хрещатик (умовно)	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, інвестиційний
9	Дельта	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, страховий, інвестиційний
10	Кредит-Дніпро (умовно)	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, інвестиційний
11	Ренесанс (умовно)	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, страховий, інвестиційний
12	БІГ Енергія (умовно)	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, страховий
13	Аркада	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, страховий, інвестиційний
14	Діамант (умовно)	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, інвестиційний
15	БТА	Регульований суб'єкт очолює групу	Банківський, страховий

Можна стверджувати про відповідність їх діяльності другому критерію фінансового конгломерату згідно з Директивою 2002/87/ЄС.

Таким чином, найпоширенішими в Україні є "allfinanz"-фінансові групи. Поєднання у фінансовій групі банківського та інвестиційного бізнесів ширше використовується порівняно із створенням "bancassurance"-фінансових груп.

У процесі діагностики наявності ознак фінансових конгломератів у фінансових групах, що функціонують в Україні, оцінка критерію, відповідно до якого визначається, чи є значною діяльність суб'єктів групи на банківському або інвестиційному сегментах фінансового ринку, є ускладненою. На основі інформації відкритих джерел обчислити

відносний показник – коефіцієнт співвідношення платіжних вимог – відповідно до алгоритму, визначеного Директивою 2002/87/ЄС, неможливо. Абсолютним показником значної міжсекторальної діяльності фінансової групи на фінансовому ринку, який дозволяє її ідентифікувати як фінансовий конгломерат, є балансова вартість активів найменшого фінансового посередника, що перевищує позначку в 6 млрд. євро.

Оскільки банки є найпотужнішими фінансовими посередниками, найменшими фінансовими посередниками в межах фінансових груп є страхові компанії, недержавні пенсійні фонди або фінансові компанії.

На основі даних Держфінпослуг обчислено вартість активів у розрахунку на

одного фінансового посередника. Результати засвідчили, що середня вартість активів страхових компаній у 2007 р. досягла 9,7 млн. євро, недержавних пенсійних фондів – 395 тис. євро, а фінансових компаній – приблизно 1 тис. євро.

Більше того, станом на 01.01.2009 р. активи “Приватбанку” – найбільшого банку в Україні – становить 80 165 465 тис. грн. або 9 909 420,9 тис. євро за офіційним курсом НБУ. Нагадаємо, що банкоцентричний характер фінансової системи визначає, що в конфігурації фінансових груп банківські установи є найпотужнішими фінансовими посередниками.

При цьому слід враховувати, що у 2007 р. активи посередників фінансового ринку склали близько 81,7 млрд. євро.

Отримані результати свідчать про те, що вартість активів на рівні 6 млрд. євро в Україні є недосяжною як для банківських, так і небанківських фінансових посередників.

Враховуючи те, що відповідно до Директиви 2002/87/ЄС критерії, які визначають приналежність фінансових груп до фінансових конгломератів, мають виконуватися одночасно, можна стверджувати, що серед фінансових груп, що функціонують на фінансовому ринку України, фінансових конгломератів європейського масштабу немає.

Узагальнюючи процес створення і розвитку фінансових конгломератів в Україні, можна зробити висновок, що він відбувається навколо банківських установ у двох напрямках – формування вітчизняних фінансових конгломератів і входження міжнародних фінансових конгломератів на банківський ринок України.

Проведений аналіз власників істотної участі у банках з іноземним капіталом на основі даних НБУ [3] засвідчив, що на банківському ринку України працює 8 фінансових груп з Європи та США, які згідно з даними IWCFC [7] повністю відповідають критеріям фінансових конгломератів, це – “Societe Generale”, “ING”, “Credit Agricole”, “Intesa Sanpaolo”, “RZB-UNIQA”, “SEB”, “Citigroup” і

“BNP Paribas”. Під контролем цих фінансових груп перебуває 10 вітчизняних банківських установ, у той час як в Україні функціонує понад 50 банків з іноземним капіталом (рис. 1).

Серед банківських установ першої групи дві – “Райффайзен банк Аваль” і “УкрСиббанк” – належать австрійському фінансовому конгломерату “RZB-UNIQA” і французькому фінансовому конгломерату “BNP Paribas”.

“ІНГ банк Україна”, “Правекс-банк” і “Сітібанк Україна” за обсягами активів належать до другої групи і, відповідно, голландському фінансовому конгломерату “ING”, італійському фінансовому конгломерату “Intesa Sanpaolo S.P.A.” і фінансовому конгломерату із США “Citigroup”.

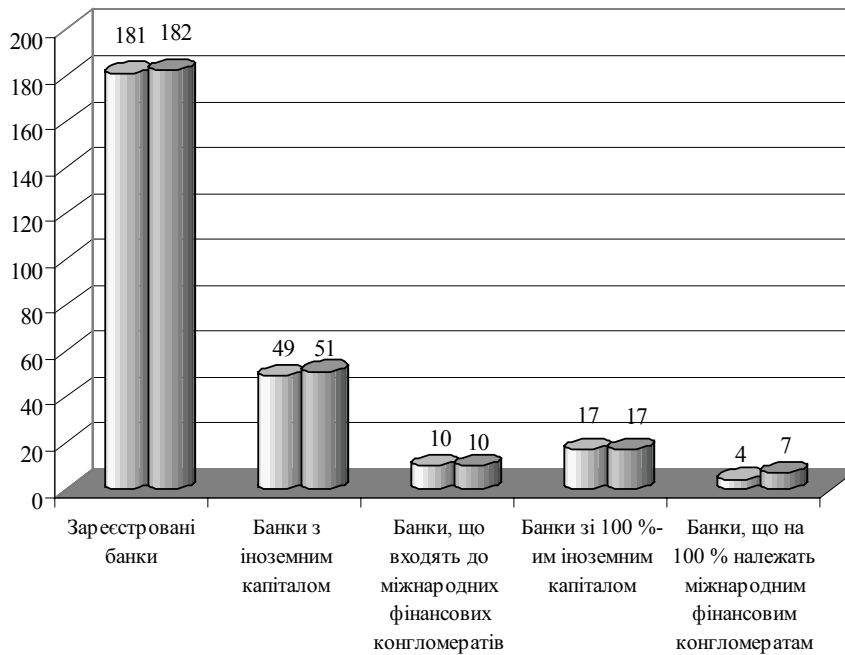
У третій групі представлені фінансові конгломерати “SEB” і “Credit Agricole”, яким належить по два вітчизняні банки.

Понад 99% статутного капіталу “СЕБ-банку” і “Факторіал-банку” є власністю “SEB”. Слід зазначити, що Національний банк України 2 вересня 2008 р. надав дозвіл на приєднання “Факторіал-банку” до “СЕБ-банку”, після реорганізації “Факторіал-банк” отримає статус безбалансового відділення.

Фінансовий конгломерат “Credit Agricole” володіє банківськими установами “Індустріально-Експортний банк” і “Каліон Банк Україна”. “Індустріально-Експортний банк” безпосередньо належить “Credit Agricole”. “Каліон Банк Україна” є спадкоємцем першої української фінансової установи зі 100%-им іноземним капіталом “Креді Ліоне Україна”. Його перейменування пов’язане зі злиттям французьких банків “Credit Agricole S.A.” і “Credit Lyonnais” й утворенням “Calyon Global Banking”.

Серед банків четвертої групи “Ікар-банк” належить французькому фінансовому конгломерату “Societe Generale”. З початку 2009 р. цей банк перейменовано в “Профінбанк”.

Найбільш узагальнюючим показником, що дає змогу оцінити рівень участі міжнародних фінансових конгломератів у банківській системі, на нашу думку, є частка капіталу міжнародних фінансових конгломератів у

□ Станом на 01.10.2008 р. □ Станом на 01.01.2009 р.

Рис 1. Участь міжнародних фінансових конгломератів у банківській системі України у 2008 р.*

* Складено на основі даних НБУ, IWCFC.

статутному капіталі усіх банківських установ. Цей показник на початку жовтня 2008 р. становив майже 10%, а станом на 01.01.2009 р. – 7,94%.

Слід зазначити, що через дочірні банківські установи міжнародні фінансові конгломерати контролюють близько 17% активів банківських установ, що говорить про їх значний вплив на функціонування і розвиток банківської системи України.

Серед 475 страхових компаній, які функціонують в Україні, як мінімум 15 компаній належать до міжнародних фінансових конгломератів. На страховому ринку України працюють такі міжнародні фінансові конгломерати: "Allianz", "AIG", "BNP Paribas", "AXA", "GRAWE", "Generali", "ING", "RZB-UNIQA", "SEB" і "Petr Kellner (PPF)". Такі фінансові

конгломерати як, "BNP Paribas S.A.", "ING", "RZB-UNIQA" і "SEB" функціонують в Україні одночасно на двох сегментах фінансового ринку – банківському і страховому.

У червні 2008 р. Антимонопольний комітет України надав дозвіл фінансовому конгломерату "GRAWE" на придбання більше 50% акцій львівської страхової компанії "ІНПРО" (угода про це була підписана 10 квітня 2008 р.). Австрійський фінансовий конгломерат "GRAWE" представлений в Україні з 1998 р. компанією "Граве Україна".

Проведений аналіз діяльності міжнародних фінансових конгломератів на фінансовому ринку України засвідчив, що останні, як правило, не обмежують сферу своїх інтересів одним видом фінансових посередників (табл. 4).

Таблиця 4

Фінансові групи, створені міжнародними фінансовими конгломератами в Україні*

№ з/п	Міжнародний фінансовий конгломерат	Країна походження	Фінансові посередники, якими володіє в Україні		
			Банківський ринок	Страховий ринок	Інвестиційний ринок та інші сегменти
1	Allianz	Німеччина	–	СК "Allianz", СК "Allianz Life"	–
2	BNP Paribas S.A.	Франція	"Укрсиббанк"	СК "Кардіф", СК "Кардіф Життя", СК "АХА Страхування", СК "АХА Україна"	ЗАТ КУА "Укрсиб Ессет Менеджмент", ТОВ "Українська лізингова компанія"
3	AXA	Бельгія	–	СК "АХА Страхування", СК "АХА Україна"	–
4	Generali	Італія	–	СК "Дженералі Гарант", СК "Дженералі Гарант Страхування Життя"	–
5	ING	Нідерланди	"ІНГ Банк Україна"	СК "ІНГ Життя Україна"	–
6	RZB-UNIQA	Австрія	"Райффайзен Банк Аваль"	СК "Уніка Життя"	ТОВ "Райффайзен Інвестмент", ТОВ КУА "Райффайзен Аваль"
7	SEB	Швеція	"СЕБ-Банк"	СК "СЕБ Лайф Юкрейн"	КУА "СЕБ Ессет Менеджмент Україна", ЗНКІФ "СЕБ Фонд акцій", ПІДІФ "СЕБ фонд збалансований", ПІДІФ "СЕБ фонд грошовий ринок"

* Складено на основі даних ДУ "АРІФРУ" і відкритих джерел.

Найвищим рівнем конвергенції та інтеграції серед досліджених підконтрольних міжнародним фінансовим конгломератам фінансових груп характеризується група "BNP Paribas-УкрСиббанк". У власності "BNP Paribas S.A." перебуває 51% акцій "УкрСиббанку", а страховому підрозділу "BNP Paribas" страховій групі "Cardif" належить практично 100% акцій страхових компаній "Кардіф" і "Кардіф Життя".

Фінансова група "BNP Paribas-УкрСиббанк" в Україні організована із залученням механізму посередницької холдингової компанії. "УкрСиббанк", якому належить 99,94% акцій компанії з управління активами "УкрСиб Ессет Менеджмент", 49,9974% акцій

у страхових компаніях "АХА Страхування" і "АХА Україна", а також частка в статутному капіталі ТОВ "Українська лізингова компанія" на рівні 99,996%.

Поєднання зусиль "BNP Paribas" і "АХА" у сфері "bancassurance" в Україні є віддзеркаленням взаємовигідного партнерства груп на французькому ринку страхування майна та страхування від нещасних випадків. У результаті такої домовленості "АХА" здійснюватиме контроль над страховими компаніями "АХА Страхування" і "АХА Україна", які мають ексклюзивні дистриб'юторські угоди з "Укрсиббанком" про банківське страхування строком на 10 років.

Окрім того, між “УкрСиббанком” та страховою компанією “Граве-Україна” укладено домовленість про запровадження послуги страхування життя для вкладників банку.

Підводячи підсумок проведеного дослідження, приходимо до таких висновків і узагальнень.

1. Тісна співпраця між банківськими і небанківськими посередниками, а також зміна форматів фінансового обслуговування свідчить про наявність і реалізацію нової стратегії у діяльності фінансових посередників – стратегії конвергенції. На нашу думку, стратегія конвергенції як основна модель розвитку фінансового посередництва свідчить про активізацію процесів формування і становлення фінансових конгломератів на фінансовому ринку України.

2. Аналіз організаційної структури і функціонування конвергентно-інтеграційних утворень, що функціонують на фінансовому ринку, засвідчив їх банкоцентричний характер, поширеність концепції “allfinanz” як домінуючої моделі здійснення діяльності на фінансовому ринку і посилення співпраці банківських і небанківських фінансових посередників на основі стратегії конвергенції.

3. В Україні не сформовано фінансових конгломератів, які відповідали б критеріям, визначеним європейським законодавством, водночас існуючі фінансові групи є потужними висококонвергентними інтегрованими фінансовими посередниками. Основною причиною невідповідності вітчизняних фінансових груп критеріям фінансових конгломератів є недостатня капіталізація фінансових посередників і фінансового ринку України загалом. Входження міжнародних фінансових конгломератів на фінансовий ринок України, яке розпочалося у 2005 р., є планомірним процесом, який з часом тільки набиратиме обертів.

4. Сьогодні діяльність як вітчизняних фінансових посередників, так і підконтрольних міжнародним фінансовим конгломератам спрямована на розширення діяльності на основі фінансової інтеграції і фінансової

конвергенції – все частіше фінансові посередники не обмежуються контролем над одним видом фінансових посередників і створюють фінансові групи.

Література

1. Бондаренко К. *Хто й чим володіє в Україні* : <http://www.nbuv.gov.ua/polit/03upsvu.htm>.
2. Дацюк Р. *Банки стануть агентами страхових компаній* : <http://www.strahovatel.com.ua/blog/main/528/>.
3. *Інформація про власників істотної участі у банках України* : http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/Shareholders.pdf.
4. *Річний звіт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг за 2006 рік* : <http://www.dfp.gov.ua/files/RK-7572.pdf>.
5. *Річний звіт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг за 2007 рік* : http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/ZVIT_NA_SAIT_2007pdf.pdf.
6. *European Parliament and Council Directive 2002/87/EC of 16 December 2002 on the supplementary supervision of credit institutions, insurance undertakings and investment firms in a financial conglomerate and amending Council Directives 73/239/EEC, 79/267/EEC, 92/49/EEC, 92/96/EEC, 93/6/EEC, 93/22/EEC, 98/78/EC and 2000/12/EC* : <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l24038c.htm>.
7. *Identification of financial conglomerates* : http://ec.europa.eu/internal_market/financial_conglomerates/supervision_en.htm#identification.